

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

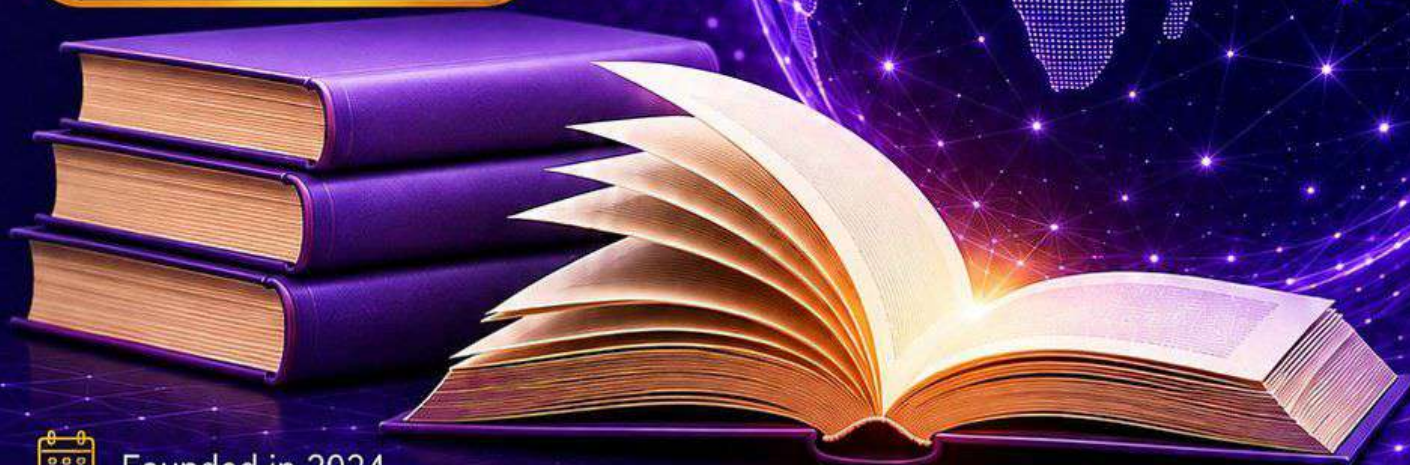
IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 8

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

DIALEKTAL FRAZEOLOGIZMLARDA KONSEPTLARNING OBRAZLI-BAHOLOVCHI XUSUSIYATLARI

Sa'dullayeva Mohira Sobirovna

Navoiy davlat universiteti, o'qituvchi, (PhD), DSc mustaqil izlanuvchisi.

e-mail: mohirasobirovna2020@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5071-7066>

Annotatsiya.

Ushbu maqolada o'zbek dialektal frazeologizmlarida konseptlarning obrazli va baholovchi xususiyatlari lingvokognitiv hamda etnolingvistik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi dialektal frazeologik birliklarda konseptual mazmunning obraz orqali ifodalanish usullarini hamda baholovchi semantikaning shakllanish mexanizmlarini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda semantik-komponent tahlil, konseptual metafora va metonimiya modeli, pragmatolingvistik tahlil hamda kartoteka materiallarini miqdoriy qayta ishlash usullaridan foydalanildi. Tahlil uchun o'zbek dialektlariga oid frazeologik kartoteka, dialektologik ekspeditsiya materiallari va izohli lug'atlar ma'lumotlari asos qilib olindi. Tadqiqot natijasida dialektal frazeologizmlarda obrazlilikning uch qatlamli tuzilishi va baholashning aksial xususiyatlari aniqlanib, konsept obrazining dialektlararo variativligi yoritildi. Shuningdek, frazeologik obrazning konseptual yadrosi va periferiyasi dialektal madaniy tajriba hamda kommunikativ me'yorlar bilan uzviy bog'liqligi asoslandi.

Kalit so'zlar: dialektal frazeologizm, konsept, obrazlilik, baholovchi semantika, konseptual metafora, metonimiya, aksiologik semantika, lingvokognitiv tahlil, etnolingvistika.

ОБРАЗНО-ОЦЕНОЧНЫЕ ОСОБЕННОСТИ КОНЦЕПТОВ В ДИАЛЕКТНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ

Саъдуллаева Мохира Собировна

Навоийский государственный университет, преподаватель, (PhD), независимый соискатель степени DSc.

Аннотация.

Данной статье анализируются образно-оценочные особенности концептов в узбекской диалектной фразеологии с позиций лингвокогнитивного и этнолингвистического подходов. Основная цель исследования заключается в выявлении способов репрезентации концептуального содержания посредством образности в диалектных фразеологических единицах, а также механизмов формирования оценочной семантики. В ходе исследования использованы методы семантико-компонентного анализа, модели концептуальной метафоры и метонимии, прагматингвистического анализа, а также количественной обработки материалов картотеки. Источниковую базу исследования составили картотека узбекской диалектной фразеологии, материалы диалектологических экспедиций и данные толковых словарей. В результате исследования выявлены трехуровневая структура образности в диалектных фразеологизмах и аксиологические особенности оценки, а также раскрыта междиалектная вариативность концептуального образа. Кроме того, обоснована тесная взаимосвязь концептуального ядра и периферии фразеологического образа с диалектным культурным опытом и коммуникативными нормами.

Ключевые слова: диалектный фразеологизм, концепт, образность, оценочная семантика, концептуальная метафора, метонимия, аксиологическая семантика, лингвокогнитивный анализ, этнолингвистика.

FIGURATIVE AND EVALUATIVE CHARACTERISTICS OF CONCEPTS IN DIALECTAL PHRASEOLOGICAL UNITS

Sa'dullayeva Mohira Sobirovna

Navoi State University, Lecturer, PhD, Independent DSc Researcher.

Abstract.

This article examines the figurative and evaluative characteristics of concepts in Uzbek dialectal phraseology from linguo-cognitive and ethnolinguistic perspectives. The primary objective of the study is to identify the ways in which conceptual content is represented through imagery in dialectal phraseological units and to determine the mechanisms underlying the formation of evaluative semantics. The research employs

semantic component analysis, the conceptual metaphor and metonymy framework, pragmalinguistic analysis, and quantitative processing of phraseological card-index materials. The empirical basis of the study consists of a phraseological card index of Uzbek dialects, materials collected during dialectological field expeditions, and data from explanatory dictionaries. The findings reveal a three-layered structure of figurativeness in dialectal phraseology and identify the axiological features of evaluative meaning, while also demonstrating the cross-dialectal variability of conceptual imagery. Furthermore, the study substantiates that the conceptual core and periphery of phraseological imagery are closely associated with dialect-specific cultural experience and communicative norms.

Keywords: dialectal phraseology, concept, figurativeness, evaluative semantics, conceptual metaphor, metonymy, axiological semantics, linguo-cognitive analysis, ethnolinguistics.

Kirish. Dialektal frazeologizmlar xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, dunyoqarashi va madaniy qadriyatlarini o'zida mujassamlashtirgan til birliklari sifatida nafaqat nominativ, balki konseptual va aksiologik mazmunni ham ifodalaydi. Bunday birliklarda voqelikning lisoniy talqini obrazlilik vositasida shakllanib, baholash komponenti orqali muayyan ijtimoiy-madaniy me'yorlar aks etadi. Shu jihatdan dialektal frazeologizmlarni lingvokognitiv va etnolingvistik nuqtayi nazardan tadqiq etish konseptlarning milliy-madaniy xususiyatlarini hamda ularning dialektal tafakkurdagi namoyon bo'lish shakllarini aniqlashda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Frazeologizm tarkibiy va semantik jihatdan yaxlit, ko'chma ma'noda qo'llanadigan barqaror til birligi hisoblanadi. Biroq uning dialektal ko'rinishlari adabiy til frazeologiyasidan mahalliy turmush tarzi, kasb-hunar, urf-odat va madaniy tajriba bilan uzviy bog'liqligi orqali farqlanadi. Natijada bir xil konsept turli hududlarda turlicha obrazlar vositasida ifodalanishi, baholovchi mazmun esa mahalliy axloqiy qarashlar va kommunikativ me'yorlar ta'sirida o'ziga xos semantik tus kasb etishi mumkin. Shu bois dialektal frazeologizmlarning obrazli-baholovchi tabiati ularning ichki semantik tuzilishi va konseptual mazmunini tadqiq etishda muhim manbalardan biri hisoblanadi [1; 3].

Mazkur masala frazeologiya, kognitiv tilshunoslik, lingvomadaniyatshunoslik va etnolingvistika kesishgan nuqtada o'rganilmoqda. Mavjud tadqiqotlarda konseptning til birliklari orqali voqelanishi, asosan, konseptual metafora va metonimiya mexanizmlari bilan izohlansa, dialektal frazeologizmlarda obrazning shakllanishida mahalliy madaniy muhit, xo'jalik faoliyati, tabiiy-geografik sharoit hamda tarixiy tajriba bilan bog'liq omillar ham faol ishtirok etishi kuzatiladi. Dialektal frazeologik birliklarni faqat ko'chma ma'noli til vositasi sifatida emas, balki muayyan hududga xos konseptual bilimlar va qadriyatlar tizimining lisoniy ifodasi sifatida talqin etish zarurati yuzaga kelmoqda [2; 7].

Shu bilan birga, dialektal frazeologizmlarda konseptlarning obrazli va baholovchi xususiyatlari, ularning o'zaro munosabati hamda dialektlararo variativligi masalalari hali yetarli darajada tizimli tadqiq etilmagan. Ayniqsa, obrazning konseptual mazmunni shakllantirishdagi o'rni, baholovchi semantikaning yuzaga kelish omillari va ularning dialektal tafakkur bilan bog'liqligi kompleks yondashuvni talab qiladi. Mazkur maqolaning maqsadi dialektal frazeologizmlarda konseptlarning obrazli-baholovchi xususiyatlarini aniqlash, ularning semantik tuzilishini lingvokognitiv tavsiflash hamda dialektlararo variativlikning asosiy qonuniyatlarini yoritishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, konsept obrazining tarkibiy qatlamlari, baholovchi semantikaning asosiy ko'rinishlari va ularning frazeologik ma'no hosil bo'lishidagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari dialekt frazeologiyasining konseptual asoslarini yoritish, dialekt frazeografiyasini takomillashtirish hamda o'zbek dialektologiyasida lingvokognitiv tadqiqotlarni rivojlantirish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi [8; 10].

Materiallar va metodlar. Tadqiqot materiali o'zbek dialektlariga xos frazeologik birliklar asosida shakllantirildi. Empirik bazani dialektologik ekspeditsiyalar davomida qayd etilgan materiallar, o'zbek shevalariga oid frazeologik va izohli lug'atlar hamda badiiy va publitsistik matnlarda uchraydigan dialektal birliklar tashkil etdi. Dialektal frazeologizmlarning elektron kartotekasi tuzilib, undagi birliklar konseptual mazmuni, obraz manbasi, baholovchi semantikasi va hududiy variativligi mezonlari bo'yicha tizimlashtirildi. Bunday yondashuv bir konseptning turli dialektlarda qanday lisoniy vositalar orqali ifodalanishini qiyosiy asosda kuzatish imkonini berdi.

Tadqiqotda lingvokognitiv va etnolingvistik yondashuvlar metodologik asos sifatida qabul qilindi. Frazeologik birliklarning semantik tuzilishini aniqlashda semantik-komponent tahlil usulidan foydalanildi. Mazkur metod frazeologik ma'noni tashkil etuvchi denotativ, konnotativ va baholovchi semalarni ajratish hamda ularning o'zaro munosabatini aniqlash imkonini berdi. Konseptual metafora va metonimiya nazariyasi asosida obrazning shakllanish manbalari hamda konseptual mazmunning frazeologik birliklarda voqelanish mexanizmlari tahlil qilindi. Baholovchi ma'noning yuzaga kelishida kommunikativ vaziyat va pragmatik omillarning ta'sirini aniqlash maqsadida pragmalingvistik tahlil usuli ham qo'llanildi [5; 6].

Dialektlararo o'xshash va farqli jihatlarni aniqlash uchun qiyosiy-dialektologik tahlil amalga oshirildi. Tahlil jarayonida bir konseptni ifodalovchi frazeologik birliklarning obraz manbasi, baholovchi mazmuni va qo'llanish xususiyatlari o'zaro solishtirildi. Bunda konseptning invariant mazmuni bilan uning dialektal realizatsiyasi o'rtasidagi munosabatni aniqlashga alohida e'tibor qaratildi. Shuningdek, konseptlarning obrazli ifodalanishida hududiy madaniy tajriba, turmush tarzi va etnomadaniy omillarning ta'siri izohlandi.

Olingan materiallar sifat va miqdoriy tahlil uyg'unligida o'rganildi. Miqdoriy tahlil frazeologik birliklarning konseptlar, obraz manbalari va baholovchi semantikasi bo'yicha taqsimotini aniqlashga xizmat qilgan bo'lsa, sifat tahlili ularning lingvokognitiv mohiyati hamda etnomadaniy mazmunini izohlashga yo'naltirildi. Metodlarning o'zaro uyg'un holda qo'llanilishi dialektal frazeologizmlarda konseptlarning obrazli-baholovchi xususiyatlarini kompleks yondashuv

asosida tavsiflash va ularning semantik hamda pragmatik xususiyatlarini izchil yoritish imkonini berdi [10; 14].

Natijalar. Tahlil natijalari dialektal frazeologizmlarda konseptlarning obrazli-baholovchi xususiyatlari tizimli xarakterga ega ekanligini hamda ular uch asosiy semantik qatlam orqali namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Ushbu qatlamlar predmetli-obrazli, ssenariyli-harakat va ijtimoiy-aksiologik komponentlardan tashkil topadi. Ularning har biri konseptning til birliklarida voqelanishida alohida vazifani bajarishi bilan birga, o'zaro uyg'un holda frazeologik ma'noning yaxlit semantik tuzilishini hosil qiladi.

Jadval 1. Konsept manba sohalari va baholash komponentlari o'rtasidagi taqsimotning statistik tahlili asosida muayyan qonuniyatlarini aniqlash

Konsept manba sohasi	Birliklar soni	Ulushi (%)	Salbiy baho (%)	Ijobiy baho (%)	Neytral / kontekstga bog'liq (%)
Tana a'zolari va fiziologiya	186	30	54	28	18
Hayvon va qush obrazlari	124	20	49	33	18
Xo'jalik va mehnat bilan bog'liq obrazlar	108	17	41	36	23
Tabiat va makon obrazlari	96	15	37	40	23
Ijtimoiy rol va qarindoshlik	106	18	52	30	18
Jami	620	100	—	—	—

Tahlil natijalariga ko'ra, dialektal frazeologizmlarning asosiy qismi antropotsentrik obrazlar asosida shakllangan. Baholash komponentida salbiy aksiologik birliklar nisbatan ustunligi kuzatildi, bu dialektal frazeologiyaning ijtimoiy nazorat va axloqiy me'yorlarni ifodalash funksiyasi kuchli ekanligini ko'rsatadi.

Predmetli-obrazli qatlam konseptni konkret obrazlar vositasida ifodalashga xizmat qiladi. Bunda tana a'zolari, hayvonlar, tabiiy hodisalar, mehnat qurollari va boshqa predmet nomlari konseptual mazmunning asosiy manbai sifatida namoyon bo'ladi. Ssenariyli-harakat qatlamida esa konsept muayyan harakat, vaziyat yoki hayotiy tajriba orqali modellashiriladi. Ijtimoiy-aksiologik qatlam frazeologik birlikka baholovchi mazmunni singdirib, uni jamiyatda shakllangan axloqiy va madaniy me'yorlar bilan bog'laydi. Mazkur qatlamlarning o'zaro uyg'unligi "yuragi muz" kabi birliklarda yaqqol kuzatiladi. Ushbu frazeologizm *muz* obrazi hissiy sovuqlikni ifodalovchi predmetli asosni tashkil etsa, rahm-shafqatning yo'qligi ssenariyli mazmunni yuzaga chiqaradi, salbiy ijtimoiy munosabat esa birlikning aksiologik qiymatini belgilaydi [8; 9].

Kartoteka materiallari tahlili uch qatlamning to'liq uyg'unlashuvi frazeologik birliklarning 62 foizida kuzatilganini ko'rsatdi. Qolgan birliklarda esa ikki qatlam ustunlik qilishi aniqlandi. Ayniqsa, lug'aviy izohlarda ssenariyli komponentning qisqarishi yoki yashirin holda ifodalanishi ko'proq uchradi. Bu holat konseptning dialektal frazeologizmlarda faqat nominativ emas, balki obraz va baholashning integratsiyasi orqali voqelanishini tasdiqlaydi.

Baholovchi semantika tahlili natijasida dialektal frazeologizmlarda uch asosiy aksiologik tip ajratildi: deontik, emotsional va utilitar baholash. Deontik baholash ijtimoiy me'yor va axloqiy talablar bilan bog'liq bo'lsa, emotsional baholash so'zlovchining hissiy munosabatini ifodalaydi. Utilitar baholash esa foyda, zarar, qulaylik yoki amaliy natijadorlik mezonlariga asoslanadi [7; 9; 13].

Empirik ma'lumotlar emotsional baholashning eng faol qatlam ekanligini ko'rsatdi. Tadqiq qilingan birliklarning 67 foizida emotsional baholash belgisi kuzatilgan bo'lsa, deontik baholash 41 foiz, utilitar baholash esa 29 foiz birlikda qayd etildi. Ayrim frazeologizmlarda mazkur tiplar birgalikda namoyon bo'lib, ko'p qatlamli aksiologik tuzilishni hosil qiladi. Masalan, "ko'zi to'ymagan" frazeologizmida ochko'zlikka nisbatan salbiy hissiy munosabat bilan bir qatorda qanoat me'yorining buzilishi ham ifodalanadi. Shu sababli mazkur birlik emotsional va deontik baholashning kesishgan nuqtasida joylashadi.

Olingan natijalar dialektal frazeologizmlarda baholash komponenti faqat ekspressiv vosita emas, balki konseptning semantik tuzilishini shakllantiruvchi muhim tarkibiy unsur ekanligini ko'rsatdi. Baholashning turli tiplar orqali namoyon bo'lishi konseptual mazmunning dialektal madaniy muhit bilan uzviy bog'liqligini ham tasdiqlaydi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari dialektal frazeologizmlarda konseptning shakllanishi faqat leksik-semantik jarayon emas, balki til, tafakkur va madaniy tajribaning o'zaro ta'siri natijasida yuzaga keladigan murakkab kognitiv hodisa ekanligini tasdiqlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, frazeologik birlikning semantik tuzilmasida obrazlilik va baholash komponentlari o'zaro uzviy bog'langan bo'lib, ular konseptning mazmuniy yadrosini shakllantirishda teng darajada ishtirok etadi. Shu jihatdan tadqiqot natijalari konseptual metafora nazariyasining asosiy qoidalari bilan

uyg'unlashsa-da, dialektal material obraz tanlash va baholashning hududiy-madaniy omillar ta'sirida sezilarli darajada variativlashishini ko'rsatadi.

Ayniqsa, dialektlararo qiyosiy tahlil natijasida aniqlangan "almashtiriluvchi ramzlar" modeli konseptning mazmuniy yadrosi nisbatan barqaror saqlanib qolishi, biroq uni ifodalovchi obrazning regional tajriba, xo'jalik faoliyati va madaniy stereotiplarga muvofiq almashib borishini ko'rsatdi. Bunday holat dialektal frazeologiyani faqat fonetik yoki leksik variantlar tizimi sifatida emas, balki konseptual modellarning variativligi nuqtayi nazaridan ham baholash zarurligini ko'rsatadi. Demak, dialektal tafovut ko'pincha ma'noning o'zgarishida emas, balki konseptni voqelantiruvchi obrazning tanlanishida namoyon bo'ladi [6; 7].

Baholash komponenti bo'yicha olingan natijalar ham ayrim nazariy qarashlarni to'ldirish imkonini berdi. Tadqiqot davomida emotsional, deontik va utilitar baholashning bir frazeologik birlik tarkibida o'zaro uyg'unlashishi kuzatildi. Bu esa baholashni frazeologik ma'noning ikkilamchi belgisi sifatida emas, balki konseptual mazmunni shakllantiruvchi faol semantik komponent sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi. Ayniqsa, emotsional baholashning yuqori ulushga egaligi dialektal frazeologizmlarning ekspressiv-pragmatik imkoniyatlari keng ekanligini hamda ular jamoaviy baholash me'yorlarini uzatishda muhim vosita vazifasini bajarishini tasdiqlaydi.

Jadval 2. Dialektal frazeologizmlarda ayrim konseptlar obraz manbalari, kognitiv mexanizmlar va baholash tiplari

Konsept	Yetakchi obraz manbasi	Asosiy kognitiv mexanizm	Ustun baholash tipi	Bahola sh qutbi
Jasorat	Tog', sher, ot	Konseptual metafora	Deontik	Ijobiy
Rahmsizlik	Muz, tosh	Metafora + metonimiya	Emotsional	Salbiy
Mehribonlik	Yurak, qo'l	Konseptual metafora	Emotsional	Ijobiy
Sabrsizlik	Olov, shamol	Metafora	Emotsional	Salbiy
Ochko'zlik (nafs)	Ko'z, qorin	Metonimik konseptualizatsiya	Deontik + utilitar	Salbiy
Mehnatsevarlik	Ketmon, yer	Metafora	Utilitar	Ijobiy
Tezkorlik	Shamol, ot	Ekvivalent metaforalar	Utilitar	Ijobiy
Obro' - e'tibor	Yuz	Metonimiya	Deontik	Ijobiy / salbiy (kontekstual)

Jadval dialektal frazeologizmlarda konseptlarning obraz manbalari, ularni yuzaga chiqaruvchi kognitiv mexanizmlar hamda baholash tiplarining o'zaro bog'liqligini aks ettiradi. Natijada bir konsept turli dialektlarda turli obrazlar orqali ifodalanishi mumkin, biroq uning aksiologik yadrosi ko'p hollarda saqlanib qoladi.

Tadqiqot natijalari frazeologik obrazning uch qatlamli modeli ham ilmiy-amaliy jihatdan samarali ekanligini ko'rsatdi. Ushbu model frazeologik birliklarni faqat ko'chma ma'noli til birligi sifatida emas, balki konseptual yadro, obraz manbasi va aksiologik komponentning integratsiyasi natijasida shakllanuvchi ko'p qatlamli semantik tizim sifatida tavsiflash imkonini beradi. Mazkur yondashuv dialektal frazeologizmlarni konseptologik tahlil qilish metodologiyasini boyitish bilan birga, ularning ichki semantik tashkilini izchil tavsiflashga ham xizmat qiladi [5; 6; 7].

Tadqiqotning amaliy ahamiyati, avvalo, dialektal frazeologik lug'atlar tuzish, izohli lug'atlarni takomillashtirish hamda o'zbek dialektologiyasi va lingvokulturologiyasiga oid o'quv materiallarini ishlab chiqishda namoyon bo'ladi. Frazeologik birliklarni izohlashda obraz manbasi, baholash turi va madaniy motivatsiyaning birgalikda ko'rsatilishi ularning semantik mazmunini to'liqroq ochishga xizmat qiladi.

Tahlil 620 ta frazeologik birlikdan iborat kartoteka asosida amalga oshirilgan bo'lib, mavjud material o'zbek dialektlaridagi asosiy tendensiyalarni aniqlash imkonini bersa-da, barcha hududiy variantlarni to'liq qamrab olmaydi. Ayrim birliklarning kontekstual qo'llanish chastotasi va pragmatik funksiyasini yanada aniqroq tavsiflash uchun kelgusida kengroq dialektal korpuslar, audioyozuvlar hamda tabiiy nutq materiallarini tadqiqot bazasiga kiritish maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, psixolingvistik eksperimentlar va assotsiativ metodlardan foydalanish konsept obrazining idrok etilish mexanizmlarini yanada chuqurroq yoritish imkonini beradi [8; 9; 12].

Xulosa. Tadqiqot natijalari o'zbek dialektal frazeologizmlarida konseptlarning obrazli-baholovchi xususiyatlari tizimli xarakterga ega ekanligini tasdiqladi. Tahlil asosida dialektal frazeologizmlarning predmetli-obrazli, ssenariyli-harakat va ijtimoiy-aksiologik qatlamlardan iborat uch bosqichli modeli ishlab chiqildi hamda baholashning emotsional, deontik va utilitar tiplari aniqlandi. Dialektlararo qiyosiy tahlil konsept yadrosining nisbatan barqarorligi, obrazlarning esa hududiy-madaniy tajribaga mos ravishda variativlashishini ko'rsatdi va bu holat "almashtiriluvchi ramzlar" modeli orqali izohlandi. Taklif etilgan yondashuv dialektal frazeologizmlarning semantik tuzilishini chuqurroq yoritish, dialekt

frazеоgرافیyasini takomillashtirish hamda lingvokognitiv va etnolingvistik tadqiqotlarni rivojlantirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barcelona A. (Ed.). *Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective*. – Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2000. – 540 p.
2. Dancygier B. (Ed.). *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2021. – 814 p.
3. Evans V. *A Glossary of Cognitive Linguistics*. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. – 256 p.
4. Kövecses Z. *Extended Conceptual Metaphor Theory*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2020. – 228 p.
5. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. 2nd ed. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 375 p.
6. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. – Chicago: The University of Chicago Press, 2003. – 276 p.
7. Langacker R. W. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 562 p.
8. Rahmatullayev Sh. *O'zbek tilining frazeologik lug'ati*. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 384 b.
9. Sa'dullayeva M. S. O'g'uz shevalarida madaniy konseptlarning til birliklari orqali ifodalanishining semantik-pragmatik modeli // *Til va adabiyot.uz*. – 2026. – № 11 (79). – B. 23–25.
10. Sa'dullayeva M. S. *O'zbek shevalarida polisemiya (o'g'uz lahjasi misolida)*: filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Jizzax, 2025. – 170 b.
11. Usmonov S. *O'zbek dialektologiyasi*. – Toshkent: Fan, 2002. – 320 b.
12. Виноградов В. В. *Русский язык: Грамматическое учение о слове*. – Москва: Наука, 2001. – 720 с.
13. Кубрякова Е. С. *Язык и знание: На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира*. – Москва: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
14. Маслова В. А. *Лингвокультурология*. – 4-е изд. – Москва: Академия, 2010. – 288 с.